

Jaktområder for gås

- En veileder i grunneierorganisering og jakt

NORGES BONDELAG

Utmarksavdelingen
for Akershus og
Østfold

Hvorfor organisere gåsejakt?

Mange av de nordlige gåsepopulasjonene har de siste 20-30 år hatt en jevn og kraftig vekst. Dette skyldes delvis at viktige overvintringsområder har fått vernestatus, at høst- og vinterjakt på gjess i Europa er forbudt, eller strengt regulert, og at hekkemulighetene i nord er mer gunstig på grunn av et varmere klima. For Norge gjelder dette spesielt grågås og svalbardpopulasjonen av kortnebbgås.

Gås er en stor ressurs, både som jaktobjekt og som mat. Spennende jakt og kortreist mat er blant elementene som gjør at gåsa er populær. Gåsejakt er en jaktform med voksende popularitet, og det er en del jegere som spesialiserer seg på gåsejakt. Jakta er fartsfylt, effektiv og fangstgivende hvis den gjøres riktig og på rett sted. Det er få jaktformer hvor jegeren kommer så nært viltet! En vellykket gåsejakt, med høyt uttak, er imidlertid avhengig av god grunneierorganisering og tilrettelegging.

Gåsekjøttet er velsmakende, magert og eksklusivt, og er en ressurs som kan utnyttes vesentlig bedre enn i dag.

De store gåsebestandene fører flere steder til konflikter med landbruksnæringen. Gjessene beiter og trækker ned vekster og skiter ned arealer. Avlingstapet er for mange bønder betydelig. Det er derfor stedvis relativt høy konflikt mellom landbruksnæringen og de store gåsebestandene.

Jaktretten ligger hos grunneier. Grunneierne har et ansvar for at jaktretten forvaltes slik at viktige mål og interesser i samfunnet blir ivaretatt. Herunder er det viktig at grunneierne bidrar til at gås som viltressurs blir utnyttet og at gåsebestandene holdes på et bærekraftig nivå som skaper minst mulig konflikt med landbruksnæringen. For de gåseartene som det er tillatt å jakte på (grågås, kortnebbgås, kanadagås og stripegås) har grunneierne gjennom organisert og tilrettelagt jakt store muligheter til å påvirke bestandenes størrelse, både nasjonalt og lokalt.

Det er i dag lite organisering av den moderne gåsejakt i store deler av landet. Jakten i områder uten organisering fungerer ofte lite tilfredsstillende. Noen steder ligger gåsejakta i småviltkortet, mens det andre steder ikke er noe form for organisert jakt på gås. Når det fra jaktstart av er mange jegere ute i terrenget samtidig, og det ikke er satt av tilstrekkelig areal til hvileområder (friområder) hvor gåsa får være i fred, vil gjessene mest sannsynlig framskynde starten på trekket sørover. Det er mange eksempler på at gåsejegere har "jaget" gåsa sørover få dager etter at jakta har startet. Dette fører til at jakta fungerer som et skremselstiltak og ikke et bestandsregulerende tiltak. Jakten kan også foregå ved at noen jegere har fått lov til å jakte på mange eiendommer, og på den måten ikke får jaktet effektivt nok. I andre enden av skalaen finner vi grunneiere som ikke ønsker å slippe til jegere på sin grunn, og da blir det ikke skutt gås. Alle disse variantene av jakt, evt ikke jakt, fører til et lavere uttak av gås enn ønskelig. Gåsejakta er en populær jaktform, men mange jegere slipper ikke til for jakt. På den andre siden kreves det kunnskapsoppbygging blandt jegere, da gåsejakta er en spesiell jaktform som krever mye av jegeren. Gåsejakt krever høy grad av tilrettelegging, da jakten oftest foregår nær hus og folk. Det er viktig at jegerne får informasjon om hvilket jaktfelt de kan jakte på, tidspunkt for hvilke dager det er tillatt å jakte og hvilke dager gåsa skal være i fred i jaktfeltet. Samtidig må jegerne vite hvor han/hun kan parkere bilen, at de ikke må ta med halm inn på åkeren da dette kan inneholde smittestoffer som floghavre og sopp, hvor de kan legge ut lokkegjess og skyteretning. Det er også viktig at naboer blir varslet om gåsejakta på forhånd. Gjennom god organisering i alle ledd vil jakten fungere mer effektivt og uttaket vil samlet sett bli høyere.

Dette kan gjennomføres gjennom etablering av jaktområder som på ulike måter tilbyr jakt til interesserte gåsejegere. Etablering av jaktområder på gås krever samarbeid mellom flere jaktrettshavere, og i mange tilfeller hele utmarkslag og en samling med flere utmarkslag. I noen tilfeller må det etableres nye organiserte enheter på grunneiersiden som bl.a. har dyrka mark med i sitt arbeidsfelt. Ved organisering av jaktområder kan jaktrettshaverne tilby gåsejaktprodukter til interesserte jegere. Jakten vil kunne selges, slik at det kan bidra til inntekt for jaktrettshaver. Ved å etablere gode jakttilbud til jegerne kan denne jakten oppleves av flere, samt at opplevelsen for hver enkelt jeger kan bli større.

Hovedmålet med organiseringen

Tilby tilrettelagt og effektiv gåsejakt som stabiliserer gåsebestandene på et bærekraftig nivå hvor beiteskadene i landbruket minimaliseres.

Roller, rettigheter og lovverk

Rollene i gåseforvaltningen er fordelt relativt tydelig og klart. På nasjonalt nivå er forvaltningsansvaret for gåseartene lagt til Miljødirektoratet. På regionalt nivå er forvaltningsansvaret delt mellom Fylkesmannen og Fylkeskommunen. Kommunene er lokalt forvaltningsorgan.

Fylkesmannen: Myndighet til å gjøre vedtak om skadefelling og eggplukking/-punktering for hvitkinngås og kortnebbgås. Godkjenner lokale forvaltningsplaner for gås. Fylkesmannen kan åpne for jakt på grågås inntil 15 dager før ordinær jaktstart når det foreligger en lokal forvaltningsplan. Kontrollorgan. Tilskuddsordninger.

Fylkeskommunen: Forvaltningsansvar for kanadagås og stripegås. Fylkeskommunen kan åpne for jakt på kanadagås og stripegås inntil 15 dager i forkant av ordinær jakttid. Fylkeskommunen kan utvide jakten på kanadagås og stripegås i inntil to måneder i etterkant av ordinær jakttid. Veilede kommuner og rettighetshavere. Tilskuddsordninger.

Kommunen: Lokal viltmyndighet. Myndighet til å gjøre vedtak om skadefelling for grågås og kanadagås. Bidrar til lokale forvaltningsplaner for grågås.

Grunneier: har med visse innskrenkninger (viltloven §27) enerett til jakt og fangst på sin eiendom, tilrettelegge for jakt, forebygge mot beiteskader fra gås, bidra til utarbeidelse av lokale forvaltningsplaner for grågås. Utøve privat forvaltning innenfor offentlige rammer.

Vilt som gjør skade kan etter søknad felles også utenfor ordinær jakttid (Forskrift om felling av skadegjørende vilt). For grågås og kanadagås ligger myndighet til å gi tillatelse til skadefelling hos kommunen. For kortnebbgås og hvitkinngås ligger myndigheten til fylkesmannen. Fylkesmannens myndighet til å gi skadefelling for hvitkinngås er begrenset til fylkene Aust-Agder, Telemark, Buskerud, Vestfold, Oslo og Akershus, Østfold, Oppland og Hedmark. For å få tillatelse til skadefelling må det først ha oppstått skader, skadene skal være av økonomisk betydning og det skal være utført andre skadereduserende tiltak først. Søknaden til kommunen eller fylkesmannen skal være skriftlig. Skadefelling kan utføres av grunneier og forpakter, eller andre på vegne av disse. Merk at skadefelling ikke er jakt. Skadefelling skal brukes for å skremme bort skadegjørende vilt og kan ikke brukes som et bestandsreduserende tiltak. Det kan ikke benyttes bulvaner og lokkefloyter under skadefelling, da dette anses som å lokke viltet til deg. Kamouflasje er tillatt. Grunneier kan ikke ta seg betalt når han engasjerer jegere for å gjennomføre skadefelling på sin grunn.

Jaktrett ved bortleie

Leier grunneieren bort jord, følger jaktretten med leien av arealet, hvis ikke annet er spesifisert i leiekontrakten (viltloven § 28). Hvis grunneier forbeholder seg jaktretten selv, kan ikke jakt drives på brukerens åker og eng i tiden fra og med 1.mars til 30. september.

Jaktrett kan ikke skilles fra eiendommen lengre enn 10 år om gangen, uten når jaktretten følger bruksretten til eiendommen. Framleie av jaktrett kan ikke finne sted uten samtykke fra grunneier.

Overlater grunneieren til noen annen enn grunnens bruker å utøve jakten, er også eieren ansvarlig for økonomisk skade som jakten volder brukeren.

Gåseartene

Grågås (*Anser anser*) hekker hovedsakelig i tilknytning til saltvann på holmer og øyer langs kysten, men har de siste årene begynt å hekke også i innlandet. Overvintrer hovedsakelig i Nederland og Spania. Trekker langs Norskekysten eller over indre dalstrøk på vei til og fra vinterområdene. Bestand i Norge ca 130 000 individer før jakt. Årlig avskyting ca 15 000.

Jakttid: 10.08. - 23.12. i hele landet, med følgende unntak:

- I Finnmark fylke er jakt kun tillatt i ytre fjordstrøk og kyst med følgende avgrensning: Nord for riksvei 98 fra Smalfjord i Vestertana og landområdet vest for Smalfjord og Tanafjorden til Børselv i Porsanger. Videre nordvest for en rett linje fra Børselv til Ytre Billefjord. Videre nord for E6 fra Ytre Billefjord i Porsanger til Rafsbotn i Alta. Herfra følger avgrensningen rett vest i en rett linje fra Rafsbotn til Tallvik. Videre nord for E6 fra Tallvik til grense Troms fylke og nordover langs fylkesgrensen. Jakttid: 21.08. - 23.12.
- Troms og Nordland fylker ned til Rana og Rødøy kommuner. Jakttid: 15.08. - 23.12.
- Den frie jakten på hav og fjord, jf. viltloven § 32, fra svenskegrensen til og med Vest-Agder fylke. Jakttid: 10.09. - 23.12.

Kortnebbgås (*Anser brachyrhynchus*) hekker på Svalbard, og passerer Norge på vår- og høsttrekket. Hekkingen foregår på små holmer og øyer, samt i det lave tundragraset. Vårbestand på Svalbard over 76 000 individer. Årlig avskyting 2- 3000, hvorav 75-80 % felles i Nord-Trøndelag. Internasjonal forvaltningsplan med mål om å ta ned bestanden til 60 000 individer før hekking.

Foto: Ingunn Tombre, NINA.

Jakttid: 10.08 - 23.12 i hele landet, med følgende unntak:

- I Finnmark fylke er arten fredet
- Troms og Nordland fylker ned til Rana og Rødøy kommuner 21.08. - 23.12.
- Den frie jakten på hav og fjord, jf. viltloven § 32, fra svenskegrensen til og med Vest-Agder fylke 10.09. - 23.12.

Kanadagås (*Branta canadensis*) er vår største gåseart og hører opprinnelig hjemme i Nord-Amerika, men ble tidligere satt ut som jaktvilt. Er nå definert som uønska art, og er oppført i kategorien ”svært høy risiko” i Nasjonal Svarteliste. Hekker hovedsakelig i innlandet, gjerne ved næringsfattige skogssjøer, men hekking i skjærgården er også relativt vanlig. Noen overvintrer i Norge, men de fleste drar til Sør-Sverige og Danmark. Noen drar også helt til Frankrike og Nederland. Bestanden i Norge er minimum 2000 reproduserende par. Årlig avskyting ca 3000 individer.

Jakttid: 10.08 - 23.12 i hele landet, med følgende unntak:

- Finnmark, Troms og Nordland fylker ned til Rana og Rødøy kommuner: 21.8 – 23.12.
- Den frie jakten på hav og fjord, jf. viltloven § 32, fra svenskegrensen til og med Vest-Agder fylke 10.09. - 23.12.

Hvitkinngås (*Branta leucopsis*) hekker opprinnelig i Arktiske strøk, i Russland, Grønland og Svalbard. Vårbestand på Svalbard ca 40 000 individer. Hekkingen foregår på lave holmer, i det lave tundragraset eller på hyller og avsatter i fjellskråninger og klippehyller. Siden 1980-tallet har hvitkinngåsa hekket i Indre Oslofjord, den sprer seg nå sørover langs kysten, til Rogaland. Bestanden i Oslofjorden er økende, og det er anslått i overkant av 500 par i Oslofjorden. Rødlistet art internasjonalt. Ikke åpnet for jakt, da arten er beskyttet av Bernkonvensjonen. Skadefelling i noen fylker på Østlandet.

Foto: Olav Haaverstad

Stripegås (*Anser indicus*) finnes i parker, zoologiske hager og private kolleksjoner i flere europeiske land. Både enkeltindivider og små grupper rømmer jevnlig og dukker opp i ulike våtmarksområder, også i Norge. Svartelistet i 2007. Grovt estimat av antall individer: 10-50.

Jakttid: 10.08. - 23.12 i hele landet, med følgende unntak:

- Den frie jakten på hav og fjord, jf. viltloven § 32, fra svenskegrensen til og med Vest-Agder fylke 10.09. - 23.12.

Foto: Morten Kersbergen.

Hvordan foregår gåsejakta?

Den moderne og effektive gåsejakta foregår hovedsakelig på innmark, på både grasarealer, tresket åker og i grønnsaksproduksjon. Jakta finner sted på morgenen, rett etter lysning og noen timer utover morgenen. Gåsejakta utføres gjerne som lagsjakt, ved at 2-5 jegere posterer på jordet sammen. Gåsa ser svært godt, og er et vanskelig jaktobjekt. Jakta skjer med hagle, slik at gjessene må komme inn på under 30 meter for at skuddet skal være forsvarlig. For å få gjessene på så kloss hold kreves det en del spesialisert utstyr, som god kamuflasje, realistiske lokkefugler og ikke minst troverdige lokkelyder.

Kamuflasje

Kamuflasje er en viktig del av gåsejakta. Både ved postering ute på selve jordet og i jordekanten. Det er lite naturlig kamuflasje på jordet. Derfor er det vanlig å benytte såkalte "layout-blinds". Dette er små kamuflasjekasser som jegeren ligger i. Kassene kamufleres med gress, halm eller det som måtte være naturlig på jordet. Jegeren ligger totalt gjemt bort i en "layout-blinds". Når gåsa kommer på forsvarlig skuddhold, reiser jegeren seg opp i sittende stilling og skyter. Ved jakt fra jordekanten kan man benytte kamuflasjenett eller naturlig vegetasjon, men det er like viktig med god kamuflasje også her.

Lokkefugler

Posteringsjakt med lokkefugler krever realistiske og et relativt stort antall lokkefugler. Gjessene vil da kunne lande i mellom lokkegjessene i god tro, og de kan skytes så fort de kommer innenfor hold. Det vil variere i hvor mange lokkefugler som er nødvendig for å lure gåsa til å tro at det er levende gås som sitter på jordet. Som en tommelfingerregel bør antall lokkefugler tilsvare antallet levende fugl som forventes å være på jordet. Er det små kanadagåsflokker kan 10 lokkefugl være tilstrekkelig. For de store kortnebbgåsflokkene er det ofte bedre jo flere lokkefugler man har. Noen benytter kun 20-30 lokkefugl, og har svært gode resultater med det. Skutte gjess kan også brukes som lokkefugl. Lokkefuglene plasseres ut i en usymmetrisk oppstilling på jordet, slik at gjessene styres i den retningen man vil. Det er svært viktig at det lages en tilstrekkelig bred "landingsbane", 50 – 70 meter for store gåseflokker. Ved å legge kamuflasjekassene strategisk til i forhold til landingsbanen, blir skuddholdet kortere. Skuddholdet bør være 10 – 25 meter.

Lokkefløyter

Lokkefløyter er et viktig supplement til god kamuflasje og realistiske lokkefugler. Det er viktig å lære seg å blåse riktig før man benytter lokkefløyter på jakt. Feil lyd kan skremme bort gjessene slik at de ikke kommer på skuddhold.

Annet utstyr

Noen benytter gåseflagg som skal imitere flaksende gjess. Andre har hatt godt hell med bruk av svaner eller andre lokkefugler for å skape realisme i lokkefuglflokken.

Skadeskyting

For at jakta skal ha aksept i samfunnet er det viktig at skadeskyting i begrenses til et minimum. Ved god tilrettelegging og planlegging kan skadeskyting i stor grad unngås. Det er en tommelfingerregel at man må vente med å skyte til man ser øyet til gåsa. Til jaktammunisjon bør det brukes heavy-shot, tungsten eller stålpatroner av god kvalitet.

Organisasjonsmodell

Forvaltningsområde og jaktområde

Ved både endring av eksisterende lag og nyetablering er det fornuftig å etablere et stort område som et forvaltningsområde eller overbygning, for så å organisere mindre enheter på nivået under. Disse mindre enhetene kan være enkeltjaktfelt, eller utmarkslag som favner flere jaktfelt.

Forvaltningsområdet kan være delt inn i jaktfelt. I hvert jaktfelt må det være et begrenset antall jegere. Jakta må deles opp slik at gåsa har friområder når jakta starter. For eksempel kan det være jakt i halvparten av jaktfeltene slik at gåsa kan få være i fred i de andre jaktfeltene. Etter ett par dager bytter man slik at det jaktes i jaktfeltene som var friområder fra starten av samtidig som de andre jaktfeltene blir friområder nå. Det må settes opp en turnus for når det skal foregå jakt og når det skal være friområde i hvert enkelt jaktfelt. På denne måten blir gåsa værende i området lenger utover høsten og beskatningen vil øke.

Forvaltningsområdet bør være stort nok til å fange opp størst mulig del av leveområde til stasjonære gjess, og stort nok til å organisere en hensiktsmessig jakt på trekkende gjess. I dette forvaltningsområdet bør forvaltningstiltak samordnes, men jakta kan deles opp i parseller eller mindre områder. Nivået under forvaltningsområde bør i de fleste tilfeller være et utmarkslag, men kan også ved behov være små jaktfelt i et lokalt område. Et utmarkslag kan løse oppgavene med å drive forvaltning og salg av jakt på flere måter.

Utmarkslaget kan enten:

- A) Kun stå for forvaltningen. Alt salg av jakt og organisering av jakta foregår i jaktfeltene.
- B) Stå for forvaltningen og den økonomiske driften av jaktfeltene. Alt salg av jakt foregår gjennom utmarkslaget.
- C) Stå for forvaltningen og ha ansvar for deler av jaktsalget, for eksempel ved at utmarkslaget selger jakta i innsjøen mens jaktfeltene rundt selger jakt på innmark.

Foto: Arne Follstad, NINA.

Definisjoner

Forvaltningsområde: Større overbygning av utmarkslag eller jaktfelt som arbeider overordnet med gåseforvaltning.

Utmarkslag: Fellesbetegnelse for grunneiersammenslutninger av ulike slag, f.eks. innsjølag, fiskelag, viltlag etc.

Jaktfelt: Mindre områder hvor jakten foregår. Samling av naturlig arronderede teiger som er et felles jaktområde. Varierende størrelse, fra noen titalls dekar til noen tusen dekar.

Organisering av jaktfeltet

Under den delen av gåsejakta som foregår på innmark, i nærheten av hus og folk, er det viktig at organiseringen av jaktfeltene skjer på relativt små områder. Jaktfeltene kan bestå av en større grunneier eller flere små. Felles for de ulike variantene er at jaktfeltene samarbeider med hverandre innenfor samme utmarkslag eller forvaltningsområde og bytter innbyrdes på når det skal være jakt og når det skal være friområde.

Alternativ 1: Jaktfeltet etableres av få enkeltgrunneiere

En eller flere eiendommer etablerer et jaktfelt, som et nivå under utmarkslag. Organiseringen av selve jakten, tilretteleggingen og salg foregår på jaktfeltnivå. Hvert jaktfelt etableres lokalt. Etablering av jaktfelt skjer ved signering av avtale mellom grunneierne i jaktfeltet, som er medlem i utmarkslaget. Økonomi fordeles på de ulike eiendommene og tas inn i gårdsregnskap. Utmarkslaget står for den overordnede forvaltningen.

Alternativ 2: Utmarkslaget står for salg av jakt og forvaltningen

Utmarkslag etablerer et eller flere jaktfelt. Organiseringen av selve jakten, tilrettelegging og salg foregår i utmarkslaget. Utmarkslaget lager jaktfelt på medlemmenes arealer, med samtykke fra grunneier. Etablering av jaktfelt skjer ved signering av avtale mellom grunneierne i jaktfeltet, som er medlem i utmarkslaget. Økonomien behandles i utmarkslaget og fordeles ut til medlemmene etter forutbestemt fordelingsnøkkel. Et vanlig alternativ er at utbyttet fordeles ut til de medlemmene som har jakta på sine arealer.

Alternativ 3: Utmarkslaget står for forvaltning og deler av økonomi/jaktsalg

Utmarkslaget etablerer et eller flere jaktfelt på deler av lagets areal. Dersom det er en større innsjø i utmarkslaget kan for eksempel innsjøen etableres som et jaktfelt hvor jakta organiseres gjennom utmarkslaget. Jaktfelt på andre arealer, som for eksempel innmark, etableres og driftes av grunneierne selv. NB! Det kan være en fordel å ikke jakte på vannet, da vannet kan fungere som et friområde for gjessene.

Eksisterende utmarkslag

Dagens grunneierorganisering fører til at gåsa faller mellom to stoler. Utmarkslagene har ofte avgrenset sitt saksområde til jakt og fiske i utmark, mens innsjø-/elvelagene ofte har begrenset sitt saksområde til vassdraget og noen meter opp fra vannet. Ofte har ingen av grunneiersammenslutningene jakt på innmark som saksområde.

Det anbefales at man benytter etablerte strukturer der grunneiere samarbeider fra før, og at disse heller får utvidet sitt saksfelt og areal i stedet for å organisere nye enheter.

Hva kreves av vedtekter for å tillate arbeid med gåseforvaltning?

Formålsparagrafen forteller gjerne om hva slags saksfelt laget har. Eksempel på formålsparagraf som ivaretar lagets mulighet til å ha forvaltning av gås som saksfelt er:

«§ 2 Formål

Lagets formål er å omsette medlemmenes jakt- og fiskerettigheter innenfor lagets geografiske område. Grunneierlaget skal sørge for en god og bærekraftig forvaltning av storvilt, småvilt og fiske på lagets område med sikte på best mulig økonomisk utbytte for medlemmene. Forvaltningen skal ha som siktemål å bevare vilt- og fiskeressursene på lang sikt.»

Vi ser videre på de tre alternativene for utmarkslagenes arbeid med gåseforvaltning.

Alternativ 1: Utmarkslaget står kun for forvaltningen

Dersom laget har vedtekter som dekker saksfeltet «gåseforvaltning» kan laget arbeide med saksfeltet uten å behandle det på årsmøtet. Hvis lagets vedtekter ikke dekker saksfeltet «gåseforvaltning» må laget ta opp saksfeltet som egen sak på årsmøtet.

Alternativ 2: Utmarkslaget står for salg av jakt og forvaltningen

Dersom laget har vedtekter som dekker saksfeltet «gåsejakt på innmark og gåseforvaltning» bør årsmøtet aktivere dette ved å ha det som egen sak på årsmøtet. Har dette tidligere ikke vært saksfelt, kan det være best å ha det som egen sak på årsmøtet, slik at det blir tydelig for medlemmene at det åpnes for gåsejakt på innmark, og styret presenterer hvordan dette er tenkt organisert. Årsmøtet kan gi fullmakt til å arbeide med tema og eventuelt ta initiativ til samarbeid med nabolag. Videre kan et årsmøtevedtak gi leder eller en annen person myndighet til, på vegne av grunneierne, å organisere jakten på jaktfeltene, samt arbeide med salget av jakten. Dersom lagets vedtekter ikke dekker saksfeltet «gåsejakt og gåseforvaltning» er det behov for en ny innmeldingserklæring eller grunneierfullmakt. Ved nye innmeldingserklæringer eller fullmakter, er det en fordel å ta med flere viltarter enn bare gjess, for å slippe en tidkrevende prosess flere ganger. Dette gjelder f. eks. jakt på due, ender, m.fl.

Dersom laget ikke har innmark som medlemsareal i vedtektene, er det også behov for en ny innmeldingserklæring for at laget skal arbeide med gåsejakt på innmark på vegne av grunneier. Her er det også en fordel å sikre at hele eiendommen blir med på en innmeldingserklæring for å slippe dobbeljobb.

Alternativ 3: Utmarkslaget står for forvaltning og deler av økonomi/jaktsalg

Hvis utmarkslaget har jakt på vannet som saksfelt, men ikke har arbeidet med gåsejakt tidligere, trengs det et årsmøtevedtak for å kunne tilby gåsejakt.

Hvis et utmarkslag for en innsjø kun har fiske som saksfelt hjemlet i vedtektene, må medlemmene skrive under ny innmeldingserklæring for at laget skal kunne arbeide med gåsejakt på medlemmenes areal.

Nyorganisering av utmarkslag

Starte opp helt nytt lag

Oppstart av helt nytt lag for å arbeide med gåseforvaltning og gåsejakt er et alternativ hvis det ikke finnes noe lag fra før. Dette er en tidkrevende og omfattende prosess, men er i visse tilfeller nødvendig.

Framgangsmåten ved organisering av eneeide eiendommer:

1. Grunneiere og jaktrettshavere tar initiativ til å organisere et utmarkslag. Landbruksorganisasjoner og kommunen kan også ta initiativ.
2. Grunneiere og rettighetshavere innkalles til møte for å avklare interessen for å organisere utmarkslag. Avstemningen om interesse er uforpliktende. Hvis interessen er god, velges et interimsstyre.
3. Interimsstyrets arbeidsoppgaver: Foreslå avgrensning av område, skaffe til veie opplysning om eierforhold, arealer, foreslå saksområde, vedtekter og innkalle til stiftelsesmøte.
4. Behandlingen på stiftelsesmøtet vil avgjøre om laget blir stiftet eller ikke.
5. Ved ønske om organisering vedtas vedtekter, det foretas innmelding i laget, valg av styre og utvalg.

Viktig tema som bør avklares i forbindelse med etablering av utmarkslag:

- Mål med organisering.
- Hvilket arbeidsområde skal laget ha?
 - Forvaltning.
 - Jaktsalg.
- Hvilke arealer inngår i laget - innmark, utmark, vassdrag.
- Forvaltningsoppgaver.
- Valg av organisasjonsmodell.
- Økonomi. Fordeling av inntekter. Organisasjonsform. Samvirkeforetak?

Hvilke andre arbeidsfelt er aktuelle for et utmarkslag med hovedfokus på jakt?

Ved nyorganisering er det viktig å avgrense saksområde i forhold til andre grunneiersammenslutninger som finnes i området. Likevel er det viktig at utmarkslagene får flere saksfelt for å redusere behovet for lag som grunneierne skal engasjere seg i for å ivareta sine interesser. Derfor bør en vurdere å ha romslige vedtekter for å tillegge nyorganiserte lag flere saksfelt istedenfor å starte enda flere lag når nye oppgaver melder seg.

Foto: Olav Haaverstad.

Organisasjonsform

Ved etablering av nye utmarkslag og endring av eksisterende lag, må det vurderes om laget skal registrere seg i offentlige registre. Det er ikke nødvendigvis slik at ethvert forsøk på å samarbeide som et utmarkslag utløser en registreringsplikt. Samtidig er det slik at der man gjennom sin aktivitet i realiteten utgjør for eksempel et samvirkeforetak (SA), vil man være pliktig til å registrere seg som et samvirkeforetak og følge de regler som gjelder for denne organisasjonsformen.

Et forvaltningsområde, som i realiteten er et uforpliktende samarbeid, er også å anse som ikke registreringspliktig.

Registrere seg i Brønnøysund?

Mange etablerte utmarkslag vurderer om de skal endre vedtekter for å tilfredsstille kravene i Brønnøysundregistrene. For mange små lag eller lag med begrenset økonomisk omsetning, kan det være vanskelig å avgjøre om registrering i offentlige registre er hensiktsmessig. Det kan vise seg at økonomien ikke gir mulighet for å bære utgifter et samvirkeforetak medfører. Et alternativ kan derfor være at man bestemmer seg for ikke å registrere laget i offentlig register.

Problemstillingen melder seg når utmarkslag som har liten økonomisk aktivitet likevel ønsker:

- a. Bankforbindelse.
- b. Å søke tilskudd

Hvorfor skal man registrere lag i Brønnøysundregisteret?

1. Krav hvis man skal søke visse typer tilskudd. Skattedirektoratet har innført krav om at alle utbetalinger av offentlig midler skal være sporbare, noe som medfører at et lag må registrere seg i Enhetsregisteret og ha fått tildelt organisasjonsnummer.
2. Banken kan kreve dette når laget skal opprette bankkonto.
3. Krav hvis det er ansatte i laget med lønnsutbetaling - innbetaling av skattetrekk og arbeidsgiveravgift.
4. Krav hvis laget er MVA pliktig
5. Avtaleparter kan kreve det
6. Krav for å håndtere skatteplikten

Registrering i Brønnøysundregistrene kan spare tillitsvalgte for å framstå som ansvarlig for renteinntekter, formue og gjeld i egen person.

Hva kan være årsaken til at lag ikke bør registrere seg?

Om laget bør registrere seg i Brønnøysund eller ikke vil være avhengig av graden av økonomisk behandling, samt hvor økonomien behandles. Når økonomien behandles av hvert enkelt jaktfelt er det ikke nødvendig å registrere seg. Det kan imidlertid være en fordel å registrere laget i forhold til å kunne søke tilskudd etc., som nevnt tidligere i veilederen.

Grunneier og leier/bruker

Det er en forutsetning at grunneier tar tak i forvaltningen av gås i samråd med eventuelle jordleier.

Etter Viltlovens § 28, følger jaktretten med jordleien hvis ikke annet er spesifisert.

Det anbefales at jaktretten beholdes av grunneier ved bortleie av arealer, og at dette spesifiseres i leiekontrakten. God dialog mellom grunneier og leier/bruker er viktig, da det kreves tillatelse fra bruker hvis det skal jaktes på arealene før 30. september.

Alternative organisasjonsformer

Utmarkslag som arbeider med gåseforvaltning og gåsejakt må registreres som Samvirkeforetak når laget skal registrere seg i Brønnøysundregisteret. Det godtas ikke å registrere et utmarkslag som forening.

Samvirkeforetak (SA)

- Samvirkeforetak krever en sammenslutning av to eller flere personer rettet mot et felles mål.
 - Aktiviteten må ha en viss varighet
 - Aktiviteten må ha et visst omfang
 - Hovedformålet må være å fremme de økonomiske interessene til medlemmene
 - Begrepet «økonomisk» skal tolkes vidt
 - Minstekrav at medlemmene mottar en ytelse fra samvirkeforetak som har en økonomisk verdi
 - Det er ikke krav til hvor stor omsetningen må være eller hvor ofte medlemmet får omsetning fra utmarkslaget.
 - Omsetningen skal enten bli stående i utmarkslaget eller bli fordelt til medlemmene i forhold til andeler.

Skatt og merverdiavgift

Et samvirkeforetak skal sende inn årlig selvangivelse og skattlegges for overskudd og innestående formue. Salg av jaktkort er MVA-pliktig omsetning for laget dersom omsetningen overstiger 50.000 kr. Registrering i Avgiftsregisteret skal imidlertid ikke skje før laget vurderer jaktkortsalget til å være av næringsmessig karakter. Dersom lagets totale virksomhet ikke gir et vesentlig overskudd over flere år, vil det ikke være grunnlag for å MVA-registrere laget selv om selve salget av jaktkort overstiger 50.000,-. Dette betyr at lag med omsetning under kr. 50 000,- slipper å betale tilbake MVA.

Aktuelle register i Brønnøysund?

Dersom registrering i Brønnøysundregistrene som SA er ønskelig, finnes det ulike register som kan være aktuelle.

- Når foreningen/laget driver næringsvirksomhet, skal den registreres i Foretaksregisteret.
- Andre foreninger/lag har rett til å registrere seg i Enhetsregisteret.

Mer informasjon om registrene finnes på www.altinn.no og www.brreg.no

Forvaltningsplan

Noen skadereduserende tiltak kan man lett iverksette selv. Andre kan best utvikles i samarbeid med andre bønder. I områder hvor det er konflikt knyttet til store bestander av gås og beiteskader i landbruket bør det lages en forvaltningsplan. En slik plan kan gjøre det lettere å løse problemer som krever samarbeid. Folk med ulike interesser og synspunkter møtes, diskuterer problemer og tiltak og blir enige om en målsetting for en framtidig forvaltning av gåsa i sitt nærrområde. Ved etablering av en forvaltningsplan kartlegges bestandsutviklingen til gåsa, områder med konflikter, beiteskader og mulige jaktområder m.m. Man diskuterer mulige tiltak og blir enige om hvor disse skal iverksettes (kartfestes).

En god forvaltningsplan tar i bruk jakt og skadeforebyggende tiltak på en helhetlig måte for å nå målet om redusert konflikt.

1. Jakt, eggpunktering og egganking skal brukes for å redusere og beholde gåsebestandene på et bærekraftig nivå som i minst mulig grad kommer i konflikt med landbruksnæringen og andre interesser
2. Skadeforebyggende tiltak brukes på de eiendommene som er utsatt for beiteskader. Dette omfatter ulike typer av skremming, jaging med hund, gjerde, m.m.
3. Skadefelling tas i bruk i beitesesongen når andre skadeforebyggende tiltak ikke nytter. Skadefelling skal ikke brukes for å redusere bestanden.

Forvaltningsplanarbeidet bør settes i gang av grunneierne. Noen steder er det kommunen som arbeider frem forvaltningsplan, og da er det en forutsetning at planen har god forankring hos grunneierne. Det betyr at grunneierne må være med i prosessen hele veien. Ved etablering av lokal forvaltningsplan settes tiltakene sammen i system, og man ser tiltakene over et større område. Et felles mål og en felles vei til målet, er viktig for å få ønsket effekt. En lokal forvaltningsplan godkjennes av Fylkesmannen. Etter godkjenning kan det søkes om inntil 15 dagers tidligere jakt på grågås og kanadagås. Tidligere jaktstart på grågås søkes Fylkesmannen, mens tidligere jaktstart på kanadagås søkes Fylkeskommunen. Ved godkjent forvaltningsplan kan også sesongen for eggplukking og -punktering utvides. Betegnelsen lokal forvaltningsplan dreier seg om et relativt begrenset område som gressene benytter samtidig. I en del områder er det et lite stykke mellom hvileområdet og beiteområdene, slik at det er behov for å favne over et relativt stort område.

I dag er arbeidet med lokale forvaltningsplaner igangsatt ut fra ønsker om å redusere beiteskader. Jakt inngår som regel som ett av flere tiltak i disse. Det er imidlertid ingen ting i veien for å utarbeide en forvaltningsplan der en bare vurderer gjennomføringen av jakta på en best mulig måte. Effektiv jakt kan også være skadeforebyggende - det kan være viktig på lang sikt at bestanden ikke får vokse seg for stor der dette ikke er ønskelig.

Det er stor forskjell på landskapet i Norge, og dermed også stor forskjell på hvilke tiltak som fungerer i de ulike delene av landet. Til venstre Helgelandskysten med grasproduksjon i nærheten av havet (foto: Arne Follstad, NINA) og til høyre Steinkjer med kornproduksjon et stykke fra havet (foto: Ingunn Tombre, NINA).

Forvaltningsplan

Det finnes tiltak utenom jakt for å redusere skadene fra gås. Det kan skilles mellom tiltakene som fungerer mot trekkende gjess, hekkende gjess og ikke-hekkende gjess, men noen av tiltakene fungerer mot alle bestandsformer. Tiltak som ikke er bestandsreduserende vil kun virke en stund, slik at jakt bør være et tiltak i alle områder. Alle skadereduserende tiltak bør settes i system over et forvaltningsområde, slik at tiltakene vil få størst mulig effekt.

Trekkende gjess: Til stede vår og/eller høst under trekket til og fra vinterområdene.

Aktuelle tiltak:

- Skremming
- Friområder
- Skadefelling
- Jakt

Hekkende gjess: Familie med ikke flyvedyktige unger. Til stede store deler av sesongen. Går fra vannet opp på innmarka.

Aktuelle tiltak:

- Skremming
- Gjerding
- Eggpunktering/-plukking
- Friområder
- Skadefelling
- Jakt - tidlig jaktstart

Ikkehekkende gjess: Myte-, gjellgås og ungfugler på 1 og 2 år. Tidlig på innmark, og er ofte de som gjør størst skade.

Aktuelle tiltak:

- Skremming
- Friområder
- Skadefelling
- Jakt - tidlig jaktstart

Forvaltningsplan

Skremming

Skremming av gås er en kontinuerlig prosess gjennom hele sesongen når gåsa er til stede. Jo oftere det er folk på jorden, eller annet som skremmer gåsa, jo bedre er det som skadereduserende tiltak. Konkret tiltak kan være å samle et par tre personer som tar en runde hver morgen i perioden gåsa utgjør skade, og skremmer gjessene på de arealene som har skader fra gås. Alternativ skremmemetode er bruk av hund. Hund virker naturlig truende på gjess. Det bør benyttes hund som ikke tar stand, men springer mot gjessene. Hund bør ikke benyttes mot familier med unger, da gjessene kan forsvare ungene og skade hunden.

Gjerding

I perioden hvor gjessene har unger som ikke er flyvedyktige kan de gå opp fra sjøen og beite på innmark. I slike tilfeller er gjerding et godt alternativ. Gjerdene bør være ca 50 centimeter høye og dekke stort nok område til at gjessene ikke går rundt. Det er en fordel om det settes av stripe nedenfor gjerdet hvor gåsa kan beite.

Beiteareal til gås

Bønder i Nord-Trøndelag og Nordland som har betydelige beiteskader av kortnebbgås og kvitkinngås kan søke fylkesmannen om midler fra regionalt miljøprogram (RMP) til økonomisk kompensasjon for å sette av innmarksarealer som disse gjessene kan beite på om våren når de er på vei til hekkeområdene på Svalbard. Årsaken til at ordningen er begrenset til kortnebbgås og kvitkinngås i disse to fylkene er at gjessene trenger ro for å bygge opp fettreserver før hekking på Svalbard.

Friområder

For å oppnå et høyest mulig uttak av gås, er det viktig at gåsa ikke jages sørover, men får være lengst mulig til stede under jaktperioden. Dette kan gjøres ved å sette av areal som gåsa kan beite uforstyrret på under jaktperioden. Disse områdene skal det ikke jaktes på, men det kan jaktes på fugl som er på vei til eller fra friområdene.

Verneområder har ofte indirekte funksjon som friområder for gåsa. Ulempen er at det i utgangspunktet ikke er mulig å utføre aktuelle bestandsreduserende tiltak inne i verneområdene. Verneområder vil ofte være viktige hekkeområder for gjessene. Ved etablering av jaktfelt rundt, hvor gjessene også får være i fred etter et rotasjonssystem.

Ved å organisere flere jaktfelt i et forvaltningsområde kan man oppnå samme effekt ved at det hele tiden er noen jaktfelt hvor det ikke jaktes. Det kan for eksempel settes opp en tidsplan for alle jaktfeltene gjennom hele jaktperioden som forteller når det kan jaktes og når det ikke kan jaktes. Eksempler fra Levanger i Nord-Trøndelag viser at jakt to dager i uka i hver jaktfelt bidrar til at gåsebestandene ikke jages sørover, men oppholder seg lenge i området slik at jaktuttaket øker.

Gjessene er svært sky, og forlater området relativt raskt hvis det ikke settes begrensninger for når det jaktes. Erfaringer viser at korte perioder med fredning, samt kort tid mellom fredningsperiodene fungerer bedre for å holde på gjessene lengst mulig enn å ha en uke jaktfri i slengen (men dette er lokalitetsavhengig). Ved å la gåsa ha noen dager hvile vil de ikke skjønne hvor det er jakt og hvor det er trygt å være, samt når jakten foregår.

Forvaltningstiltak i spesielle situasjoner/områder

I tettbebygde områder er ofte konfliktnivået med gås høyt, også utenfor landbruksnæringen. Gjessene kan beite hardt og skite ned badestrender, parker og plener. I noen områder er det ikke sikkert eller forsvarlig og benytte skytevåpen, som for eksempel i tettbebygde strøk og i områder hvor det ferdes mye mennesker. I slike områder er kun eggsanking og – punktering aktuelle bestandsreduserende tiltak, sammen med eventuelle skremmels- og gjerdingstiltak.

Jaktutøvelse

Effektiv gåsejakt krever gode og spesialiserte gåsejegere, riktig utstyr og god planlegging. Erfarne gåsejegere gir høyere avskyting, sikrere jakt og økt forutsigbarhet sammenlignet med uerfarne jegere. Sikkerheten er viktigst og må spesielt tas hensyn til der det er andre brukergrupper til stede. Jakt på innmark foregår ofte nær bebyggelse, og krever kunnskap om blant annet sikkerhetsavstander, skyteretninger og annen våpenbehandling. Det er likevel viktig å slippe til uerfarne jegere for å rekruttere nye jegere, i samarbeid med mer erfarne jegere. Arrangering av gåsejaktkurs i samarbeid med lokale jeger- og fiskeforeninger gir jegerne et godt grunnlag for å bli en effektiv og godt forberedt gåsejeger.

Ved gåsejakt er det viktig å ha et fåtall jaktlag inne samtidig. Hvis det sitter jegere på hver teig vil jakten bli mindre effektiv ved at gjessene ikke har noe stede å være. I slike situasjoner vil gjessene framskynde trekket sørover og uttaket av gås vil samlet sett bli mindre. Hvor mange jaktlag som kan være til stede samtidig vil variere med areal, arrondering, mengde gås og andre lokale forhold.

Dersom grunneieren leier bort jorden, er grunneier avhengig av tillatelse fra leietager av jorden for å kunne tilby jakt på innmarka frem til og med 30. september, jmført villtloven § 28.

Gåsejakta foregår i en periode hvor også annen innmarksjakt er aktuelt. I områder med store utfordringer med gås, hvor det er ønskelig med et høyest mulig uttak av gås, bør man ikke utføre duejakt på de samme arealene. Dette vil i så fall være til unødvendig skremsel og kan føre til at gjessene skyr områdene. Uttaket av gås blir dermed mindre. Duejakta kan utføres i perioder når gjessene ikke er til stede. Duejakta bør derfor også tas inn i organiseringen av gåsejakta i disse områdene. Jakt på råbukke starter 10. august, og kan komme i konflikt med gåsejakta. Bukkejakt gir imidlertid minimal forstyrrelse for gjessene, men det er en fordel om rådyrjakta utføres på dager hvor gåsejakta ikke foregår.

Kystjakt

Kystjakta skiller seg vesentlig fra innmarksjakta, ved at det ved kysten jakes mer på trekk. Jakta ligner mer på andejakt. Likevel er det viktig at også ved kystjakt tenkes gjennom hvordan jakta utføres for å bidra til et høyest mulig uttak av gås. Organisering av jakta, hvor det hele tiden er noen jaktfelt det ikke jakes i, er også fornuftig ved jakt langs kysten.

Foto: Ove Martin Gundersen

Næringsutvikling

Jaktsalg

Det er en fordel å ta betalt for gåsejakta, da det viser at jakta er seriøs og tilrettelagt. Ved å betale for jakta legger jegerne mer i det, og det er de interesserte og mer spesialiserte jegerne som jakter. På en slik måte kan uttaket av gås bli større, samtidig som jakten foregår på en sikker, human og mest mulig forutsigbar måte.

De mest aktuelle salgsløsningene er:

- Dagskort
- Tredagerskort
- Sjudagerskort
- Årlig utleie

Den enkleste og minst tidkrevende salgformen for jaktrettshaverne er flerårig utleie. Flerårig utleie til samme personer kan gi et meget effektivt uttak av gås, hvis jegerne er til stede når gåsa er det. Ved slik utleie er det en stor fordel om jaktrettshaverne stiller krav om at jegerne skal være til stede et visst antall ganger i løpet av jakta, slik at uttaket av gås blir størst mulig. Jakta foregår dermed på en slik måte at det alltid er kontroll med jegerne, hvor mange som jakter og ikke minst hvor det jakes. Årlig utleie gir grunneieren forutsigbarhet og man vet hvem som jakter. Jakten vil kunne bli mer effektiv ved at grunneieren har god kommunikasjon med jegeren, og det er lettere å kontrollere at regler overholdes.

Salg av jakta gjennom kortere tidsenheter krever mer arbeid fra jaktrettshaverne, men kan i noen tilfeller gi et høyere uttak av gås totalt gjennom sesongen. Utleie av jakta over kortere tidsenheter kan gi jegere med ulik kompetanse, slik at jakta i perioder blir lite effektiv. Det er viktig å kombinere en slik jaktsalgsløsning med kursing av jegere.

Annen næringsutvikling

Gåsejaktprodukter av god kvalitet kan føre til at gåsejegere kommer langveis fra for å jakte. Gåsejakta foregår svært tidlig på morgenen. Jegere som bor et stykke unna vil ofte ha behov for overnatting. Ved å tilby en helhetlig pakke for jegere, hvor jakt, overnatting og andre elementer inngår, kan ledige husvær på gårdsbruket utnyttes. Guiding er svært aktuelt for uerfarne gåsejegere, men også mer erfarne jegere kan benytte et slikt tilbud. I Sverige er det flere eksempler på tilbydere av slike totalpakker som inneholder alle disse elementene, og gjerne også matservering. Slik småskala reiseliv kan være et godt økonomisk bidrag til jaktrettshaver, og belønner de som er villige til å legge til rette for gåsejakt på sin eiendom.

Behandling av felt vilt

Det er viktig for gåsejaktas renome at hele gåsa nyttiggjøres som matressurs.

Når gåsejegerne skyter mye gås, kan det by på problemer å bli kvitt det felte viltet. Viltkjøtt er etterspurt, og jegerne kan selge felte gjess direkte til sluttforbruker eller til lokale detaljister som leverer direkte til sluttforbruker. Eksempler på lokal detaljist er blant annet storhusholdning, kantine, ferskvarerisk, restaurant osv. Mattilsynet setter krav til at det skal være sporbarhet på vilt som selges. Det må gis nok opplysninger til den lokale detaljisten om når det er skutt, av hvem/evt område, hvordan det blir oppbevart hvis det ikke blir levert direkte osv. Så lenge det er tilfeldig levering og små mengder gås, samt transport fra jaktområdet til sluttforbruker/detaljist, er det ikke krav om registrering.

For å få til et økt salg av gåsekjøtt kan jaktfeltene etablere kontakt mot interesserte kjøpere, tilby oppbevaring av gjessene og evt benytte gjessene i servering. For tilreisende jegere er det behov for kjølemuligheter, da det ofte kun benyttes bryststykkene hvis det er lite kjølemuligheter, og resten av gåseskrotten kastes. Hvis det skal tilbys oppbevaring av felte gjess kommer registreringsplikt og hygienekrav fra Mattilsynet, og ved servering følger også slike krav. Ta kontakt med Mattilsynet for utfyllende informasjon.

Eksempel på vedtekter for utmarkslag

Tilpasset bestemmelsene i lov om samvirkeforetak av 29. juni 2007 - Samvirkelova

§ 1 Utmarkslaget

XX utmarkslag SA (senere kalt laget eller foretaket) er et samvirkeforetak.

Medlemmene har ikke personlig ansvar for lagets forpliktelser. Medlemmene er andelseiere i laget.

Foretaket har sitt forretningskontor i YY kommune.

§ 2 Formål

XX utmarkslags formål er å forvalte og omsette andelseiernes jakt- og fiskerettigheter innenfor ZZZZ (geografiske) område.

Laget skal sørge for en god og bærekraftig forvaltning av storvilt, småvilt og fiske på lagets område med sikte på best mulig økonomisk utbytte for andelseierne. Forvaltningen skal ha som siktemål å bevare vilt- og fiskeressursene på lang sikt.

Laget kan også arbeide for andelseiernes interesser i saker som angår friluftsliv, naturvern og arealplansaker.

§ 3 Andelseiere

Grunneiere innenfor lagets område som eier eller disponerer minst dekar areal med jakt- og/ eller m strandlinje fiskerett kan opptas som andelseiere i laget.

Innmelding skjer ved skriftlig søknad til foretaket, og styret avgjør spørsmålet om opptak av ny andelseier / medlem. Søkeren skal få melding om utfallet av søknaden så snart som mulig og senest innen to måneder fra den dagen foretaket mottok søknaden.

Medlemskapet skal lyde på navn og eiendom. Medlemskapet kan ikke skilles fra eiendommen. Medlemskapet går over til ny eier hvis eiendommen skifter eier.

Laget skal føre medlems- andelseierregister som skal være å jour til enhver tid. Ny andelseier føres inn uten ugrunnet opphold. Andelseierne utøver medlemsrettigheter fra den dagen de er innført i medlemsregisteret.

§ 4 Andeler og medlemskapitalkonti

Andelseierne får tildelt andeler for de jakt- og fiskerettigheter som skal forvaltes og omsettes gjennom laget, jfr § 10. Antall andeler for den enkelte andelseier beregnes på grunnlag av det areal laget skal forvalte. Andelene forrentes ikke.

Hver andelseier får en andel pr. påbegynt..... dekar jaktterreng. I tillegg tildeles en andel pr. påbegynt.....meter strandlinje i fiskevann og –elver.

Andelseiere som har spesielt verdifulle områder eller rettigheter kan i særlige tilfeller tildeles tilleggsandeler på grunnlag av skjønn fra sakkyndig.

Er et sameie andelseier, har sameiet det antall andeler som sameiets areal gir grunnlag for.

Kontantinnskudd i laget er medlemskapitalkonto som kan forrentes.

Andelene eller medlemskapitalkonti kan ikke pantsettes eller stilles som sikkerhet for medlemmets forpliktelser.

§ 5 Utmelding

En andelseier kan melde seg ut ved skriftlig melding til laget ved styret. Utmelding må skje innen utløpet av kalenderåret og får virkning for det kommende jakt- og fiskeår.

Utmeldt medlem / andelseier er bundet av de avtaler eller forpliktelser laget har overfor tredjemann inntil avtalen utløper eller kan sies opp.

Andelseier som melder seg ut av laget har ikke krav på del av lagets felleskapital eller formue. Vedkommendes jakt- og fiskerettigheter tilbakeføres og innstående på medlemskapitalkonto utbetales innen tre måneder etter utmelding.

§ 6 Utestenging

Dersom en andelseier vesentlig misligholder sine forpliktelser overfor foretaket eller når andre tungtveiende grunner tilsier det, kan andelseieren etter skriftlig varsel stenges ute fra laget.

Vedtaket om utestenging fattes av styret. Vedtaket kan ankes inn for årsmøte, jf Samvirkelova § 23.

Bestemmelsene i § 5 annet og tredje ledd gjelder også ved utestenging av andelseier.

§ 7 Årsmøtet

Årsmøtet er lagets øverste myndighet og holdes innen utgangen av april måned hvert år.

Styret sender skriftlig innkalling med minst 14 dagers varsel til hver andelseier vedlagt saksliste, årsmelding og regnskap.

Styret eller minst 1/10 av andelseierne kan kreve at det innkalles til ekstraordinært årsmøte med minst 8 dagers skriftlig varsel.

Årsmøtet ledes av en møteleder som velges av årsmøtet. Årsmøtet behandler de saker som er angitt i innkallingen.

I ordinært årsmøte skal følgende saker behandles:

1. Valg av møteleder og to medlemmer til å underskrive protokollen.
2. Styrets årsmelding og regnskap.
3. Godtgjørelse til styret.
4. Disponering av årsoverskuddet etter innstilling fra styret
5. Styrets forslag til arbeidsplan og eventuelle administrasjonsavgifter for kommende år.
6. Valg av styreleder for ett år
7. Valg av det antall styremedlemmer med varamedlemmer som er på valg.
8. Valg av valgkomite på 3 medlemmer.
9. Valg av revisor og fastsettelse av godtgjørelse til revisor.

Bare andelseiere har møte- og stemmerett i årsmøte. Ektefelle eller samboer kan møte og stemme uten særskilt fullmakt. Er et selskap andelseier kan daglig leder med prokura eller styremedlem som tegner selskapet møte og stemme i årsmøtet.

I årsmøtet har hver andelseier 1 stemme. En møtende andelseier kan gis fullmakt til å stemme for en ikke møtende andelseier.

Hvis én andelseier krever det, skal avstemning skje etter andeler. Avstemning etter andeler kan ikke kreves ved valg.

Alle vedtak i årsmøte skjer med alminnelig flertall av de avgitte stemmer med unntak for vedtak om vedtektsendring og oppløsning jf §§ 10 og 11. Ved stemmelikhet avgjør møteleders stemme. Dette gjelder ikke ved valg hvor det foretas loddtrekning ved stemmelikhet.

§ 8 Styret

Lagets virksomhet ledes av et styre på inntil 5 medlemmer med 2 varamedlemmer valgt i nummerorden. Styret er beslutningsdyktig når minst halvparten av styremedlemmene er tilstede. Vedtak treffes med alminnelig flertall. Ved stemmelikhet har styreleder dobbeltstemme.

Enhver andelseier plikter å motta valg som medlem eller varamedlem til styret.

Styremedlemmer velges for to år, mens varamedlemmene velges for ett år. Uttredende styremedlem har rett til å nekte gjenvalg for en så lang periode som vedkommende har fungert..

Styret velger selv blant sine medlemmer nestleder, kasserer og sekretær.

Styret er ansvarlig for forvaltning og organisering av virksomheten i laget, og skal bl.a:

- a. Sørge for betryggende regnskapsføring
- b. Tilrettelegge for god økonomistyring og formuesforvaltning
- c. Avgi årsmelding med revidert regnskap
- d. Utarbeide forslag til budsjett og arbeidsplan for kommende år
- e. Organisere utnyttelsen lagets utmarksressurser i samsvar med årsmøtets retningslinjer og med sikte på best mulig økonomisk utbytte for andelseierne.
- f. Utarbeide forvaltningsplan for jakt og fiske innen lagets område
- g. Anmelde ulovlig jakt og fiske på lagets område.

Andelslaget forpliktes ved underskrift av styrets leder og ett annet styremedlem i fellesskap. Styret kan meddele prokura.

§ 9 Økonomiske forhold

Foretaket skal ha en egenkapital som er forsvarlig ut fra risikoen og omfanget av virksomheten.

Så langt egenkapitalen er forsvarlig, kan årsmøtet innenfor rammen av styrets innstilling vedta at årsoverskuddet for sist avsluttede regnskapsår skal nyttes til etterbetaling, avsettes til etterbetalingsfond, avsettes til medlemskapitalkonti eller til forrentning av medlemskapitalkonti.

Etterbetaling skjer på grunnlag av andelseiernes andeler i laget, som uttrykk for størrelsen på samhandelen.

For medlemmer som selv disponerer egen jakt og/eller fiske jf § 10, reduseres utdelingen fra laget tilsvarende. Disse andelseierne kan pålegges å dekke en del av lagets administrasjonsutgifter.

§ 10 Egen disponering av jakt og fiske

En andelseier som ønsker å disponere egen jakt- og fiskerett kan søke laget om dette.

Laget kan ikke nekte slik disponering dersom feltet er av en hensiktsmessig størrelse og godt arrondert og ikke deler opp lagets område på en uhensiktsmessig måte.

Når det gjelder egen disponering av storviltjakt er det en forutsetning at feltet er så stort at det gir grunnlag for minst en fellingstillatelse og feltet må fortsatt være en del av lagets storviltforvaltningsområde.

§ 11 Vedtektsendring

Endring i disse vedtekter vedtas i lovlig innkalt årsmøte etter forslag fra styret. Til gyldig vedtak kreves 2/3 flertall blant de avgitte stemmer med mindre det etter loven stilles strengere krav, jf Samvirkelova § 54.

§ 12 Oppløsning

Oppløsning av laget krever vedtak i lovlig innkalt årsmøte etter forslag fra styret. Til gyldig vedtak kreves 3/4 flertall av de avgitte stemmer. Oppnås ikke tilstrekkelig flertall kan forslaget vedtas i nytt årsmøte med 2/3 flertall av de avgitte stemmer.

Før oppløsning må alle avtaler og leieforhold være avviklet og alle forpliktelser dekket.

Andelseierne får utbetalt andelsinnskuddet så langt andelskapitalen er i behold. Videre utbetales innestående på medlemskapitalkonto. Gjenværende formue fordeles mellom andelseierne i forhold til omsetning gjennom laget de siste 5 hele regnskapsår før oppløsning.

§ 13 Tvister

Tvister mellom andelseierne eller mellom medlem og laget som har sitt utspring i lagets virksomhet skal partene søke løst i minnelighet gjennom forhandlinger.

Dersom enighet ikke oppnås kan partene bli enige om å avgjøre tvisten ved voldgift med skogansvarlig i den kommune foretaket har sitt forretningskontor som ene-dommer.

Blir partene ikke enige om voldgift avgjøres tvisten av de ordinære domstoler med verneing i den kommune foretaket har sitt forretningskontor.

§ 14 Ikrafttredelse

Disse vedtekter trer i kraft fra

Innmeldingserklæring

Ved etablering av nytt lag eller ved behov for ny innmeldingserklæring, er det viktig med god og beskrivende innmeldingserklæring.

Undertegnede grunneier og/eller rettighetshaver melder seg med dette inn i

..... utmarkslag

Så lenge medlemskapet varer har laget fullmakt til å

- disponere over min jaktrett, samt grunnareal i henhold til lagets vedtekter datert
- anmelde ulovlig jakt på min eiendom.

Undertegnede er kjent med de rettigheter og plikter som framgår av de foreliggende vedtekter.

Medlemskapet kan sies opp med et års varsel. Utmeldt medlem er likevel bundet av de forpliktelsene laget har påtatt seg slik det går fram av vedtektene.

Medlemskapet går over til ny eier hvis eiendommen skifter eier.

Eierens navn:

Adresse:

Eiendommens navn:

..... gnr. Bnr.:

Dekar jaktterreng: Dekar innmark:

Dekar totalareal:

Andre rettigheter:

Sted:

Dato:

Underskrift:

Brosjyren er utarbeidet for Norges Bondelag av
Utmarksavdelingen for Akershus og Østfold.

Medvirkende: Arne Follestad, NINA
Ingunn Tombre, NINA

Brosjyren er finansiert av Norges Bondelag
og Matmerk.

Brosjyren kan bestilles fra:

Norges Bondelag

PB 9354 Grønland

0135 Oslo

Telefon: 22 05 45 00

Epost: ekspedisjon@bondelaget.no

Den kan også leses på internett:

www.bondelaget.no

www.utmarksavdelingen.no

juni 2015

NORGES BONDELAG

Foto forside: Ken Ruud Andresen, andre fotos: Utmarksavdelingen for
Akershus og Østfold, hvis ikke annet spesifisert.

Trykk: Vestby Grafiske. Design: Pål Sindre Svae, Utmarksavdelingen for
Akershus og Østfold.